

СОЦІОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНИ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

На різноманітних, переважно статистичних та соціологічних матеріалах, аналізується стан соціокультурної сфери в роки незалежності, розглядаються питання ефективності державної політики, оцінюється ступінь необхідності формування та формулювання національної ідеї.

Ключові слова: соціокультурологічні аспекти, незалежність України, культурне середовище, конкурентоспроможність держави, національна ідея.

На разнообразных, преимущественно статистических и социологических материалах, анализируется состояние социокультурной сферы в годы независимости, рассматриваются вопросы эффективности государственной политики, оценивается степень необходимости формирования и формулирования национальной идеи.

Ключевые слова: социокультурологические аспекты, независимость Украины, культурная среда, конкурентоспособность страны, национальная идея.

The state of the sociocultural sphere in the years of independence is analyzed on the basis of diverse materials, mainly statistic and sociological ones, the problems of the state policy efficiency are examined and the extent of the necessity of formation and formulating of the national idea is estimated.

Key words: sociocultural aspects, independence of Ukraine, cultural environment, competitive ability of the country, national idea.

Нагадаємо, що процес проведення політики перебудови, гласності та демократизації, зокрема в Україні, викликав потужний національно-демократичний рух, піднесення національної самосвідомості та становлення демократії. У цих умовах літератори, науковці та митці України активно включилися в суспільно-політичне життя [1; 2]. Показово, що саме тоді, наприкінці 80-х рр. ХХ ст., було засновано Товариство української мови ім. Т. Г. Шевченка, яке було покликане сприяти втіленню української мови в усі сфери суспільного життя та створити умови для її всебічного розвитку. Вказані процеси супроводжувалися небаченим доти газетно-журнальним бумом. Серед населення посилювався інтерес до історії країни, розпочались дискусії про гетьмана І. Мазепу, діяльність Центральної Ради, радянсько-німецький договір 1939 р., опубліковані документи про голод 1932–1933 рр., друкуються й користуються попитом твори П. Куліша, М. Грушевського, Д. Яворницького, Д. Дорошенка, М. Хвильового та ін. Виходять друком раніше заборонені книги, на екранах демонструються фільми, які раніше теж були заборонені, налагоджуються перші контакти з діаспорою [4; 5; 10].

Однак дійсно новий історичний етап розвитку в Україні почався після здобуття Україною незалежності в 1991 р. Перед Україною відкрились можливості розвитку в якості суверенної демократичної держави. Нова соціально-культурна ситуація, яка склалася в суспільстві, характеризувалася іншими соціально-економічними умовами. Виникли нові форми власності, новий характер відносин між людьми, нова соціальна структура, нова система цінностей. Змінилося й ставлення до статусу національної культури. Позитивна відповідь на це запитання базується на фактах прийняття Верховною Радою в 1989 р. закону «Про мови в Українській РСР» та закріплення Статусу української мови як державної Конституцією України. Саме тоді почався перехід на українську мову державних органів, засобів масової інформації, установ культури, освіти. Однак, як з'ясувала історична соціальна практика, цей процес виявився надто складним і тривалим. До того ж ситуація в країні загострилась у зв'язку з економічною кризою, яка охопила й Україну [3; 10].

Як відомо, ефективність еволюції української культури багато в чому залежить від активності й менталітету її творців та користувачів. Для останніх у минулому були характерні комплекс другосортності та втрата національної гідності. Окрім того, на ситуацію в галузі культури негативно впливає постійне політичне протистояння в українському суспільстві, заручницею якого стала й культура. Слід зауважити, що жодна із проблем економічного та соціально-політичного життя не може бути вирішена без урахування можливостей і особливостей розвитку культури. Як основа останніх фундаментуються не тільки рівень розвитку науки, мистецтва та освіти, що, безумовно, дуже важливо, а й зміст соціальних норм, суспільних цінностей, стандартів життя й поведінки та ін., що суттєво впливає на еволюцію соціуму, його перспективу. Розвиток же самої культури багато в чому залежить від процесів формування в Україні громадянського суспільства, суспільства знань, суспільства інформаційного. Саме від ступеня взаємозв'язків указаних компонентів та культури залежать рівень конкурентоспроможності суспільства, його перспектива [5; 6; 7; 10].

Конкурентоспроможність країни, її перспектива у свою чергу залежать переважно від національної ідеї, що покликана консолідувати суспільство на майбутній розвиток, який базується на традиціях і новаціях, особливо в галузі культури, на міжнародному авторитеті нації, держави, її культури.

До того ж, майбуття держави, конкурентоспроможність напряму залежать не тільки від ступеня розвитку суспільства й задоволення потреб населення, а й, зокрема, від розвитку його соціальних меншин, від стану взаємовідносин держави та церкви, від взаємозв'язків із українською діаспорою [9].

Щодо культурної ідентифікації та культурної традиції громадянам України складно визначитися в традиційних визначеннях. Основна маса

населення ідентифікує себе як представників української культурної традиції. Так, у цілому по країні (60 %), в певних її регіонах (Захід – 84 %, Центр – 77 %, Південний Схід – 39 %). Частина населення віднесла себе до представників радянської, російської, європейської та світової культури. Однак слід зауважити, що населення переважно Південного Сходу ідентифікує себе у своїй більшості з радянською (34 %) або російською (27 %) культурними традиціями, тоді як у Західних регіонах цей прошарок налічує до 8 % та 4 % відповідно, а в Центрі – 15 % та 7 %. Набагато менша частина населення відносить себе до європейської культурної традиції, в даному разі до 5 % [12].

Як указувалось, перспектива розвитку країни багато в чому залежить від згуртованості нації навколо гасел національної ідеї. На привеликий жаль, і до сьогодні точаться дискусії щодо визначення та змісту української національної ідеї. Тобто до останнього часу не існує чіткої та визначеної більшості українців національної ідеї. Актуальність її розробки на часі. При цьому надзвичайно важливо сформулювати та сформулювати таку національну ідею, яка б не принижувала інші етноси, визнавала важливі національні цінності, сприяла б об'єднанню нації. Зауважимо, що проблема створення постала давно, а в нинішній ситуації реформування країни набуває особливого значення [8; 11].

До речі, соціологічні дослідження свідчать, що пересічному громадянину України сьогодні визначити своє ставлення до національної ідеї набагато складніше, ніж з'ясувати свою належність до культурної традиції. Так, до 65 % населення вважає, що в Україні все ще не сформована національна ідея. Поділ по регіонах країни прибічників цієї точки зору приблизно однаковий. З іншого боку, прибічників, які вважають, що така ідея вже сформована, більше в західних областях – 15 %; у Центрі та Південному Сході – приблизно 8–9 %. Окрім того, до 38 % населення не змогли визначитися у відповіді про сутність національної ідеї. При цьому прихильників цієї точки зору в південно-східних областях налічується до 43 %, на Заході України – до 30 % [9; 12].

Однак слід підкреслити: частина населення України стверджує, що має своє уявлення про національну ідею. Одні вважають за національну ідею процес об'єднання країни, народу (відповідно 14 %, 12 % та 13 % на Заході, в Центрі та Південному Сході), інші – знання мови та культури народу (відповідно 12 %, 11 % та 8%). А стосовно уявлення такого поняття, як патріотизм, позиції розходяться: 17% та 12% на Заході та в Центрі й лише 4 % на Південному Сході. З іншого боку, мешканці Південного Сходу не схильні тлумачити національну ідею як любов до Батьківщини (1 %), мешканці Заходу вважають, що саме економічний розвиток країни та навчання, виховання молоді (1%) складають основу національної ідеї, а мешканці Центру – владу народу (1%). У той же час частина населення вважає, що побудова культурного суспільства

об'єднує мешканців Заходу та Південного Сходу (7%) і може також слугувати однією із складових національної ідеї [9; 12].

Більшість дослідників сходяться у своїх висновках на тому, що національна ідея стане об'єднуючою та творчою, якщо :

- не зациклюватиметься на національному, соціальному статусі та місці проживання;
- базуватиметься на системі національних цінностей і пріоритетів, які фундується на вікових традиціях, зверненнях та історичних перемогах;
- сприятиме задоволенню духовних та матеріальних інтересів українського суспільства тощо.

Цікаво проаналізувати ставлення українців до оцінки морального авторитету нації. Для пересічних українців це дуже складне питання. 43% пересічних українців не можуть відповісти на нього, а 11% взагалі не уявляють такого. Основна маса респондентів звела свої відповіді до переліку відомих особистостей в Україні. Найчастіше вони згадували Т. Г. Шевченка (11 %). Інші імена називали лише від 2 – до 5% респондентів, серед них були названі: М. Грушевський, Л. Українка, представники української культури та спорту В. Вакарчук, С. Ротару, Б. Ступка, брати Клички та ін., а також політики Ю. Тимошенко, В. Ющенко, В. Янукович. До того ж, до моральних авторитетів нації були віднесені певні соціальні та професійні групи – письменники, поети, молодь; спільності – народ і навіть соціальні інститути – церква [10; 11].

На нашу думку, саме ставлення держави до культури, її носіїв та творців визначає її конкурентоспроможність і перспективи розвитку.

На жаль, майже за два десятиліття української незалежної держави її політика в галузі культури так і не визначилась. І це, безумовно, позначилося на характері оцінки українцями державної політики у сфері культури. Так, 50% громадян України негативно оцінюють дії держави в галузі культури. Щоправда, регіони по-різному трактують це питання. 62% населення західних областей негативно оцінили державну політику у сфері культури. Мешканці ж центральних та південно-східних областей спокійніше й порівняно лояльніше ставляться до цього питання. Їх негативна оцінка складає відповідно 45% та 50%.

У процесі вивчення вказаного питання з'ясувалося, що населення України і, перш за все, учасники культуротворення обурені вкрай недостатнім фінансуванням культури, відсутністю державної підтримки в поширенні культурних цінностей, ставленням до мовного питання, особливо інших національностей, окрім українців, та ставленням до загальнонаціонального культурного багатства. При цьому спостерігається консолідованість оцінок по цих позиціях мешканців окремих регіонів країни. З іншого боку, загострення протилежних оцінок населення з питання ставлення до російської культури. Для мешканців

південно-східних областей, наприклад, це є своєрідним детермінантом ставлення до оцінки культурної політики держави, то для мешканців інших регіонів воно складає від загальної оцінки культурної політики лише 5% на Заході та 11% у Центрі. Показово, що населення Південного Сходу, порівняно з іншими регіонами, дещо стриманіше ставиться до державної політики у сфері культури. Так, рівень фінансування культури на Південному Сході вважається недостатнім 31% респондентів, а на Заході та Центрі – 44% й 45%. Політику сприяння розповсюдження культурних цінностей вважають недостатньою 26% населення на Південному Сході та 35% і 40% у Центрі й на Заході. Характерна оцінка мешканців Південного Сходу до політики держави щодо загальнонаціонального культурного багатства. Наприклад, до 16% її оцінюють негативно, а на Заході та в Центрі – 26% та 22% [10–12].

Як доводять результати дослідження серед населення України, як і в минулі часи, побутує думка, що ситуацію в культурній сфері можна змінити, перш за все, через збільшення фінансування. Про це свідчать дані соціологічного опитування, які показують, що більшість населення України вбачає вирішення питання шляхом збільшення фінансування цієї сфери (42%), створення умов для культурного дозвілля (34%), шляхом пошуку та заохочення талантів (23%), розробки довгострокової стратегії культурного розвитку (21%), повноцінного розвитку національних культур (19%) тощо. Слід відзначити, що бачення мешканців різних регіонів указаних питань багато в чому ідентичні.

Показником певного характеру позитивної еволюції суспільства є рівень стану та прогресивних змін у культурному середовищі країни. Цікаво, з цієї точки зору, простежити суспільну оцінку. Думки населення країни стосовно оцінки нинішнього стану культурної сфери та змін у ній розділилися: певна частина вважає, що нинішній стан духовної культури нашого суспільства відбиває позитивні трансформаційні процеси в руслі відродження, оновлення, пошуку та утвердження культурної самобутності, інша – бачить у ньому переважно негативні тенденції, які, на їх думку, проявились у падінні престижу культури. Більш оптимістична оцінка цього явища населенням Заходу та Центру, менш – мешканцями Південного Сходу. В цілому ж майже всі регіони у своїх оцінках не мають принципових відмінностей. Загалом по Україні позитив та негатив складають по 44 %. До того ж, 12 % респондентів не визначились у своїх оцінках культурної сфери.

Слід зауважити, що найактивніша частина населення України критичніше ставиться до оцінки змін у культурній сфері, особливо до тих, які відбувалися протягом останніх 5 років. З іншого боку, свідомості мас переважає невизначене ставлення до цих процесів, про що свідчить такий факт: 40 % мешканців південно-східних областей та 48 % мешканців Центру не можуть однозначно оцінити такі перетворення.

І лише 9 % населення Південного Сходу та 11 % мешканців Центру та Заходу оцінили ці процеси позитивно [12].

Якщо ж у цілому оцінювати ставлення населення України до змін, які відбуваються в кожній області духовного життя, то воно є вкрай обмеженим. Частіше за все респонденти відзначали деякі зміни в кінематографі, театрі та ін. Так переважна більшість респондентів відзначила позитивні зміни у сфері музики (25 %) та кінематографа (22 %). Показово, що тільки в оцінці змін у музичній сфері частка позитива переважила негатив (19 %). Надзвичайно строкаті оцінки змін в освіті – до 31 % респондентів оцінили їх негативно. Як не дивно, найменший інтерес виявили громадяни в оцінці театральної сфери – 31 % респондентів взагалі не змогли дати ніякої відповіді.

Соціологічні дослідження в культурній сфері проходили в обстановці, коли вже відсутні цензури, партійний диктат, немає державного контролю. Розширилися ринкові можливості для мистецьких закладів. Однак останні й нині знаходяться у важкому фінансовому стані. Культурно-мистецькі заклади як і в минулому потребують державного фінансування, хоч і почалися фандрейзингові пошуки матеріальної підтримки меценатів, грантів тощо.

Ефективність впливу культури на суспільство багато в чому залежить від ступеня ефективності задоволення культурних потреб населення. Ступінь та ефективність процесу задоволення своїх культурних потреб, за думкою основної маси респондентів, залежить переважно від рівня фінансування (46 %), наявності вільного часу (28 %) і культурних установ (25 %).

При цьому вказані показники відрізняються по регіонах. Частіше на брак фінансів указують мешканці східних областей – до 55 %, рідше – брак вільного часу (25 %) та культурних закладів (18 %). З іншого боку, населення західних регіонів вважає, що це брак матеріальних коштів (36 %) та вільного часу – до 35%. А от населення центральних областей висловлює незадоволеність своїх культурних потреб через недостатню кількість культурних закладів (32 %). І лише 8–13 % респондентів усіх регіонів вважають свої культурні потреби задоволеними в повному обсязі.

Слід зауважити, що у зв'язку із економічною кризою, зниженням рівня життя для значної частини населення України можливості задоволення своїх культурних потреб значно звузились. Збільшення кількості бідного населення, погіршення медичного обслуговування, зростання цін на ліки, відсотку захворюваності, ускладнення екологічної ситуації, смертності, зниження народжуваності – все це та інше стає серйозною перешкодою на шляху задоволення культурного попиту населення.

До того ж, фінансові проблеми перешкоджають збільшенню тиражів українських книг, комерційну літературу в основному завозять із Росії. Спостерігається сталий процес скорочення тиражів книг. Як відомо,

загально визнаним показником вважається, коли на душу населення друкується 12–14 книг на рік. Навіть на початку 1991 р. в Україні цей показник складав 3,6, у той час як на початку ХХІ ст. – 0,99. А про доступність для населення читання періодики (нині в Україні лише 8 % сімей виписують газети або журнали) годі й говорити.

Сьогодні стало очевидним, що культура поділилася на елітарну та масову. Україна зіштовхнулася з таким явищем, як іноземна, особливо американська культура, які полонили різні галузі, перш за все, в — кінематографі (вироблення власних фільмів значно скорочено), музиці, літературі та ін. [5; 6; 10].

Надзвичайно важливу роль в ефективності культури, впливу духовності на соціум відіграють взаємини держави і церкви, які принципово змінилися за останні роки. З одного боку, Конституція України гарантує громадянам свободу совісті та віросповідання. Конституція гарантує відділення церкви від держави та школи від церкви. З іншого боку, в останні роки взаємини держави і церкви дещо змінились.

Особливо помітні подібні зрушення та трансформації діяльності Української греко-католицької церкви (УГКЦ) та Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). Значна кількість служителів греко-католицької церкви повернулися з початку 90-х рр. ХХ ст. в Україну. Із Риму, зокрема, патріарх Іван та кардинал Мирослав Любачівський. Резиденцією УГКЦ став Собор св. Юра, який їм повернули на Всеукраїнському соборі відновленої УАПЦ, який відбувся в 1990 р. у Києві, митрополита Мстислава (Скрипника) обрали патріархом з титулом «Патріарх Київський і всієї України». Подібні зрушення відбулися і в Руській православній церкві. Так, архієрейський собор Руської православної церкви в 1990 р. надав статус екзархату Української православної церкви з назвою «Українська православна церква» (УПЦ). При цьому титул митрополита Київського і всея України отримав екзарх України. Тоді ж УПЦ була надана грамота про незалежність, яку вручили митрополиту Філарету. Щоправда, Філарет у 1992 р. розірвав з Москвою і оголосив себе представником Київського патріархату УПЦ. З іншого боку, на Всеукраїнському Православному Соборі відбулося об'єднання УПЦ і УАПЦ. З'явилась єдина УПЦ Київський Патріархат на чолі з Мстиславом. До того ж на вказаному Соборі було скасовано акт 1686 р. про належність Київської митрополії до Москви. УПЦ Київський патріархат після смерті в 1995 р. Володимира очолив Філарет. Похорон Володимира відбувся в умовах відомого протистояння нового керівництва церкви та влади. УАПЦ знову відійшла від УПЦ Київського Патріархату. Таким чином, на сьогодні в Україні діють 3 православні церкви: УПЦ Московського патріархату, УПЦ Київського Патріархату, УАПЦ і католицька УГКЦ (або УКЦ). Слід зауважити, що між цими конфесіями тривають постійні конфлікти, які часто призводять до громадянських протистоянь [3; 10; 11].

На початку XXI ст. в Україні функціонували близько 22 тисяч релігійних об'єднань, які представляли до 80 конфесій, течій і напрямів. До них додавались 32 напрями протестантства, общини іудеїв, ісламу та нетрадиційні культури (РУН-ВЕРА, кришнаїти, буддисти та ін.) додамо, що практично всім релігійним общинам були повернуті націоналізовані в минулому будівлі. Багато будівель церков, самих храмів було реставровано. Так, був реставрований шедевр української храмової архітектури – Михайлівський золотоверхий собор, а також – Успенський собор Києво-Печерської лаври та ін.

Про рівень розвитку національної культури, її вплив на суспільство та його конкурентоспроможність можна судити по рівню розвитку культури національних меншин України. За часи незалежного існування України виникли культурні національні спільноти євреїв, греків, німців, яким було надане право та створені можливості вільно користуватися своєю мовою та розвивати свою культуру, освіту. На цьому складному й суперечливому процесі віддзеркалилися, безумовно, й протиріччя суспільно-економічного розвитку України. У зв'язку з цим особливу увагу слід приділяти регіонам компактного проживання національних меншин, особливо – кримському регіону.

Отже, аналіз соціокультурної ситуації в процесі розвитку незалежної України свідчить про певні особливості та зрушення в українській культурі та суспільстві.

По-перше, культура України періоду незалежності, як і вся інфраструктура країни, потребує розробки своєї національної ідеї як основи формування конкурентоспроможності держави та об'єднання населення.

По-друге, Україна потребує подальшої національної ідентифікації, національного самовизначення, які здійснюються та формулюються переважно завдяки культурологічній складовій суспільства та людини, її самобутності та менталітету.

По-третє, звертає на себе увагу фактор падіння суспільної значимості національної інтелігенції як такої. Ні за результатами культуротворчості, ні за місцем в ієрархії суспільства, ні за моральним авторитетом інтелігенція не займає на сьогодні позицію лідера.

Наступне. Відсутність перспективної державної політики в галузі культури негативно позначилася на стані культурної сфери, її трансформації, на незадовільному стані процесів задоволення культурних запитів населення в цілому та кожної особи зокрема.

Нарешті. Під час формування національної ідеї, змісту конкурентоспроможності нації, концепції культурної державної політики слід зважати на історичні розбіжності й особливості розвитку різних регіонів України, особливо Східного та Західного [10; 11].

Таким чином, слід зазначити: аналіз соціокультурних аспектів еволюції України в роки незалежності свідчить, що рущийною силою

соціального розвитку нації є її конкурентоспроможність, яка базується на об'єднуючій населення національній ідеї та досягненнях вітчизняної й світової культур, особливо в галузі фундаментальних і прикладних знань. Останні в епоху інформаційної глобально-цивілізаційної трансформації стають основним капіталом еволюційного розвитку суспільства. При цьому важливо, щоб уяви про загальнонаціональні цінності й інтереси збігалися з уявою кожного свідомого громадянина суспільства.

Кінець ХХ та початок ХХІ ст. в історії української культури та держави приніс країні не тільки незалежність, можливість демократичних, економічних та культурно-соціологічних реформ, а й певні труднощі, що пов'язані з кризовими внутрішніми і зовнішніми факторами. Однак народ України зробив чимало для подолання вказаних труднощів. І є обґрунтована надія щодо побудови сучасного демократичного, конкурентоспроможного суспільства та створення культурологічного середовища для формування й утілення в життя національної ідеї, яка б дозволила Україні стати однією з розвинених держав світу.

Список літератури

1. Андерер Я. Украинская интеллектуальная периодика. Ч. 1. Контекст проблемы / Яков Андерер // Неприкосновенный запас. Дебаты о политике и культуре. — 2004. — № 1(33). — С. 114–121.
2. Андерер Я. Украинская интеллектуальная периодика. Ч. 2. Литераторы и эссеисты, философы и ученые / Яков Андерер // Неприкосновенный запас. Дебаты о политике и культуре. — 2004. — № 2(34). — С. 115–125.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу : етногр. нарис / Олекса Воропай. — К. : Оберіг, 1993. — 590 с.
4. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський; Ін-т укр. археогр., Ін-т історії України. — К. : Наук. думка, 1992. — 544 с. — (Пам'ятки історичної думки України).
5. Грушевський М. С. Історія України—Руси : в 11 т., 12 кн. / Михайло Грушевський. — К. : Наук. думка, 1991–1998. — 11 т., 12 кн.
6. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. — К. : Либідь, 1994. — 650 с.
7. Ковальчук О. В. Українське народознавство / О. В. Ковальчук. — К. : Освіта, 1992. — 176 с.
8. Кон И. Философские проблемы теории и практики национальных отношений / И. Кон // Вопросы философии. — 1988. — № 9. — С. 13–17.
9. Постовий В. Г. Про концепцію національної ідеї та механізм її впровадження / В. Г. Постовий // Педагогіка і психологія. — 2005. — № 2. — С. 20–23.
10. Шейко В. М. Історія української культури : монографія / В. М. Шейко. — Х. : ХДАК, 2001. — 400 с. — Бібліогр. : 258 назв.
11. Шейко В. Філософія української національної ідеї та Микола Хвильовий: історико-культурологічний аспект : монографія / В. Шейко, В. Левіна. — К. : Ін-т культурології НАМУ, 2010. — 204 с. — Бібліогр. : С. 155–198.

12. Культура и искусство в современной Украине [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.rb.com.ua/rus/politics/analytics/2007/687.html. — Загл. с экрана.

Надійшла до редколегії 16.12.2010 р.

УДК 930 . 1 :[069:792] (477) «1923/1991»

І. Г. РУДАВІНА

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІОГРАФІЇ З ІСТОРІЇ ТЕАТРАЛЬНИХ МУЗЕЇВ УКРАЇНИ (1923 — 1991)

Наведено періодизацію історіографії з історії театральних музеїв України. Проаналізовано та систематизовано літературу за спрямуванням, визначено реальний рівень розробки проблеми.

Ключові слова: *Україна, театральні музеї, періодизація, історіографія.*

Представлена періодизація історіографії по історії театральних музеїв України. Проаналізована і систематизована література по темі, виявлен реальний рівень розробки проблеми.

Ключевые слова: *Украина, театральные музеи, периодизация, историография.*

The division into periods of historiography of theatrical museums of Ukraine is represented. The literature on the topic is analyzed and systematized, the real level of the problem elaboration is revealed.

Key words: *Ukraine, theatrical museums, the division into periods, historiography.*

У сучасних умовах розбудови незалежної України музейництву, як важливому чиннику розвитку науки і культури, приділяється особлива увага держави. Закон України «Про музеї та музейну справу» ставить перед науковцями завдання поглибленого вивчення як окремих музеїв, так і профільних груп. Актуальним напрямом музейної справи є музеєзнавчі дослідження, які виявляють закономірності виникнення музеїв, соціальні функції цих закладів, форми і засоби їх реалізації на різних етапах розвитку. Особливе місце в музейній мережі України посідають театральні музеї, діяльність яких є важливою складовою загальнокультурних процесів сьогодення.

Театральні музеї — профільна група музеїв, зібрання яких документують історію і сучасний стан театрального мистецтва, зокрема: історико — театральні музеї широкого профілю, музеї історії окремих театрів (притеатральні); меморіальні музеї, присвячені видатним театральним діячам. Профільна група театральних музеїв України є одним із суттєвих факторів збереження нематеріальної спадщини, відродження та розвитку традиційної театральної культури. Театральні музеї завжди були культурно-просвітницьким осередком, відіграли значну роль у процесі становлення театрознавства, посідали одне з провідних місць